

STORMFLODEN 1615.

En lang række ulykkebringende stormfloder har gennem tiderne hjemsøgt den jyske vestkyst. Velbekendt er den frygtelige stormflod 1634, der mellem Ribe og Hamborg ifølge gamle opgivelser skulle have berøvet ca. 15000 mennesker livet og anrettede frygtelige ødelæggelser på den rige og frugtbare Ø Nordstrand.

Mindre kendt og mindre ødelæggende er en stormflod, som ved Sct. Andreas tid (30. november) 1615 hjemsøgte kysten. P. Rohde omtaler denne flod i sin Haderslev-Amts Beskrivelse fra 1775, en bog, som ikke alle steder kan tages alvorligt, men som dog tillige giver mange rigtige og værdifulde oplysninger. Rhode fortæller: »1615. Var atter saa skreksom en Oversvømmelse af Vesterhavet, at Vandet stod op til Vinduerne på Tønder Slot, og i Ribe By seylede man med Baade.« — Forøvrigt sejlede man også med både i Tønders gader, og ved Tønder Østerport stod vandet omtrent 2 m højt.¹⁾

Et par tingsvidner viser os i få glimt, hvor voldsom stormfloden var også her i amtet. Utvivlsomt skete der mange andre ulykker end de få, hvorom man tilfældigvis har bevaret efterretninger.

Tingsvidnerne er indlagt som bilag til Riberhus lensregnskab 1615—16 og har skullet tjene som bevis for, at der var grund til for lensmanden og regeringen at give de ulykkeramte lettelser i afgifterne af deres gårde.

Tingsvidnet fra Kærgård birk er udstedt på birketetinget 8. marts 1616 og angår »den store skade og

1) M. Mackeprang: Tønder gennem tiderne.

afbrek, som var overgået Søren Jensen i Lønne, Gravers Pedersen, Gregers Frandsen, Ib Christensen og Thue Pedersen i Lønne - - - af den store storm og vandflod, som var før jul nu sidstforleden.« Herom fik mændene et stokkenævn, de »haver fanget en stor skade og afbrek både på deres huse og bygge, foder og korn, fæ og qvæg, at de udi sådan nød og trang storligen forårsages at besøge godtfolk om hjælp og trøst.«

Tingsvidnet kunne bruges som et »tiggerbrev«, hvorved folk, der uforskyldt var ramt af ulykker, havde ret til at gå omkring og bede om hjælp.²⁾

Det andet vidne drejer sig om Mejlby (Melby) i Farup sogn, det sogn, som P. Rohde omtaler således: »Her er vist ellers et Fares Sted, formedelst Vesterhavets Oversvømmelse, hvorpå for faa Aar, nemlig Nytaars Nat 1764, man havde bedrøvelige Prøver.«³⁾

Tingsvidnet blev aflagt på Kalvslund herredsting 15. maj 1616: »Det (at) Jes Jepsen i Melby lod lese for tings dom et brev, som hans sognepræst⁴⁾ og sognemænd havde givet hannem, lydendes ord fra ord som efterfølger - - -, at Jes Jepsen i Melby haver fået en meget stor, drabelig skade af den skadelige flod, som indbrød her hos os om S: Andresis tide Ao. 1615, så han ikke alene fik skade på sine huse, tømmer og fjæl, som henflød, sengeklæder, hø og korn i laden, rug og mel, malt og gryn, øl og brød, som han mistede, men også hans fattige hustru, som var frugtssommelig, udkom af huset med tre små børn om midnatstide udi stor livsfare

2) Se Fra Ribe Amt 1946, 441-54.

3) P. Rohde: Haderslev-Amts Beskrivelse 466.

4) Præsten var Laurits Hansen Weibøl, der selv senere kom til at lide stor skade ved stormfloden 1634.

og ikke kunne fange klæder på, men måtte nøgen ud af huset, og udi sådan stor sorg og bedrøvelse, haver hans fattige, frugtsommelige hustru gjort barsel, og på det sidste måtte sætte livet til derover, så han fattig mand sidder nu igen med tre små moderløse børn udi stor sorg og bedrøvelse, så han højlig er fornøden at besøge godtfolk om hjælp - - -«

Også dette rørende vidne er ligesom tingsvidnet fra Kærgård birk formet, så det kan bruges til at gå omkring i herredet med og opsøge »velgørende kristne.«

Lensregnskabet har endnu en post angående stormfloden. Den lyder således: »Afkvitteret for gods, som stander øde, og den store vandflod havde fordærvet her udi lenet: 2½ dl. 22 sk. 2alb., 7½ skp. rug, 9 skp. byg, 1½ td. havre, 3½ svin, 2 snese rokke, 5 kvarter⁵⁾ 10 snese tørre hvillinger, 2 td. saltet hvilling.«

Selve lensregnskabet for dette år er ikke bevaret, kun en ekstrakt, så enkelthederne kan ikke ses. Men posten drejer sig utvivlsomt om uerholdelige landgildeafgifter, sikkert fra de stormflodshærgede gårde i Lønne og måske fra gården i Mejlby.

Hvordan det er gået de ejendomme, som ikke hørte under kronen, kan man ikke finde oplysninger om i disse regnskaber, men selvfølgelig har de været lige så udsatte for stormfloders hærgen som kronens i lavt liggende kystsogne.

H. K. Kristensen.

5) 1 quart = 1 kvart fisk = 15 snese = 300 stk. = ¼ tusind.
Hvilling vil sige kuller.